

Q

quadrant kwadrant; jedna z czterech równych części łuków zębowych, na które mogą zostać one podzielone, rozpoczyna się w linii pośrodkowej łuku i rozciąga się dystalnie w kierunku ostatniego zęba w łuku

R

radicular korzeniowy

radiograph zdjęcie rentgenowskie; obraz utworzony na kliszy rtg., płycie fosforowej lub sensorze cyfrowym poprzez ekspozycję na działanie promieniowania jonizującego

radiographically radiologicznie

radiolucent przepuszczalny dla promieniowania rtg.; cecha obrazu rentgenowskiego

radiopaque nieprzepuszczany dla promieniowania rtg.; cecha obrazu rentgenowskiego

reaction reakcja; np. polimeryzacji

rebase rebazacja; proces dostosowania dotychczasowej protezy poprzez wymianę płyty protezy

recalcification rekalkyfikacja; procedura stymulacji „biologicznej naprawy” wierzchołka korzenia poprzez mineralizację tkankową oraz zamknięcie światła kanału korzeniowego (patrz: **apexification**)

reimplantation reimplantacja (zęba)

relationship związek, zależność; np. relacja pomiędzy łukiem zębowym szczęki i żuchwy

remineralization remineralizacja

replacement wymiana; np. wypełnienia

resin żywica; substancja na bazie monomerów organicznych będąca składnikiem materiałów na bazie żywicy (**resin-based**) – kompozytów

resin-based composite materiał złożony na bazie żywicy

resin infiltration aplikacja materiału na bazie żywicy przeznaczonego do penetracji oraz wypełnienia mikroporów początkowej zmiany próchnicowej w celu stabilizacji i ograniczenia progresji zmiany, jak również maskowania białej zmiany próchnicowej

restoration odbudowa, odtworzenie; np. brakujących tkanek zęba

restorative care opieka „odtwórcza”; usługi zapewniające odtworzenie brakujących tkanek zębów

restriction ograniczenie

resurfacing „odświeżenie” powierzchni; przywrócenie dawnej tekstury/wyglądu powierzchni, np. wypełnienia

retraction cord nić retrakcyjna

retrograde filling metoda uszczelnienia światła kanału korzeniowego od strony wierzchołka korzenia podczas zabiegu resekcji

retrospective review ocena, badanie stanu populacji; np. po określonym działaniu terapeutycznym

revision rewizja; wtórna procedura korygująca lub diagnostyczna, np. leczenie endodontyczne

root korzeń; anatomiczna część zęba pokryta cementem oraz umocowana za pomocą więzadeł ozębnej w zębobóle

root canal część jamy zęba w obrębie korzenia zęba zawierająca tkankę miazgową

root canal therapy procedura terapeutyczna leczenia chorób miazgi i/lub tkanek okołowierzchołkowych

root caries próchnica korzenia

root planing procedura zmierzająca do usunięcia powierzchniowej warstwy tkanki zębinowej oraz cementu skontaminowanej mikroorganizmami i/lub ich toksynami

rubber dam technika ochronna z użyciem bariery używana w celu izolacji pola operacyjnego oraz ochrony dróg oddechowych

S

salivary gland gruczoł zewnątrzwydzielniczy produkujący ślinę wydzielaną do jamy ustnej

scaling mechaniczne usuwanie złożeń nazębnych twardych i miękkich

sealant uszczelniacz; materiał na bazie żywicy stosowany w celu aplikacji na powierzchni żujące zębów, aby zapobiec próchnicy

second opinion opinia wtórna (konsultacja specjalistyczna)

sedative filling tymczasowe wypełnienie niwelujące dolegliwości bólowe

setting wiązanie, scalanie; np. materiału dentystrycznego

setting reaction reakcja wiązania

sextant sekstant (uzębienia)

shrinkage skurcz

sialography sialografia

side effect efekt uboczny

smoking cessation zaprzestanie palenia (papierosów)

space maintainer utrzymywacz przestrzeni

splint szyna

stomatitis zapalenie jamy ustnej (błony śluzowej jamy ustnej)

CONSERVATIVE DENTISTRY

strength wytrzymałość
study model model diagnostyczny
substitute substytut; element zastępujący, np. brakujące tkanki, uzębienie itd.
succedaneous tooth ząb zastępujący („sukcesor”); ząb stały zastępujący mleczny
sugar-containing zawierający cukier
sugar-dependent zależny od cukru; np. proces próchnicowy
supernumerary teeth zęby nadliczbowe
supplement suplement, zamiennik, dodatek
supported wsparty, wspierający; np. podbudowa implantologiczna, struktury przyzębia brzęznego otaczające zęby itp.
surface powierzchnia
surface roughness szorstkość powierzchni
susceptibility podatność; np. podatność szkliwa na demineralizację i proces próchnicowy
suspected podejrzany
suture szew
sweeteners słodziki
systemic systemowy, ogólnoustrojowy
systemic (pre-eruptive) effect efekt ogólnoustrojowy (przederupcyjny)

T

temporary cement cement tymczasowy
temporomandibular joint staw skroniowo-żuchwowy
therapeutic terapeutyczny
tissue conditioning kondycjonowanie, uzdatnianie tkanek; np. tkanki zębinowej z użyciem kwasu poliakrylowego
tomography tomografia
tooth ząb
tooth bounded space przestrzeń, brak międzyzębowy
tooth formation formowanie, tworzenie struktury zęba, odontogeneza
tooth surface powierzchnia zęba
tooth wear starcie, zużycie zębów
torus wał, wypuklenie
transitional dentition uzębienie mieszane, przejściowe

transplantation of tooth transplantacja zęba
transseptal przezprzegrodowy; np. włókna Sharpeya
trauma trauma, uraz, uszkodzenie
treatment plan plan leczenia
trismus ograniczone rozwarście ust, ruchomość żuchwy, np. spowodowane stanem zapalnym
tuberosity guzowatość, np. szczęki

U

unerupted niewyżrnięty (ząb)
unilateral jednostronny
universal uniwersalny; np. matryca do odbudowy zębów bocznych
U-shape U-kształtny; w kształcie litery U
usual zwykły, typowa, standardowa procedura

V

veneer licówka (porcelanowa, kompozytowa)
vertical bitewing pionowe zdjęcie skrzydłowo-zgrzyzowe
vertical dimension wymiar pionowy
vestibuloplasty plastyka przedsonka
visit wizyta
vital żywotny, żywy

W

water fluoridation fluorkowanie wody (pitnej)
wax wosk
wear resistance odporność na ścieranie, zużycie mechaniczne
wedge klin międzyzębowy
whitening wybielanie, rozjaśnianie (zęba)

X

xerostomia zmniejszone wydzielanie śliny, które wywołuje uczucie suchości w jamie ustnej i/lub pieczenia błony śluzowej
X-ray promień X; zdjęcie rentgenowskie

Z

zygomatic bone kość na bocznej części twarzoczaszki tworząca wypukłość policzkową

Abbreviations

- AA** – **air abrasion** abrazja strumieniowo-ścierna
- ACP** – **amorphous calcium phosphate** amorficzny fosforan wapnia
- ALARA** – **as low as reasonably achievable** zasada ograniczania dawki promieniowania rtg.
- APF** – **acidulated phosphate fluoride** rozłożony fosforyt fluoru
- API** – **approximal plaque index** aproksymalny wskaźnik płytki
- ART** – **Atraumatic Restorative Technique** technika odbudowy atraumatycznej
- BAT** – **Bisection Angle Technique** technika dwusiecznej kąta wykonywania wewnątrzustnych zdjęć rtg.
- BDA** – **British Dental Association** Brytyjskie Towarzystwo Dentystyczne
- BW** – **bitewing** skrzydłowo-zgrzyzowy
- CCD** – **computer-controlled delivery** metoda elektronicznego znieczulenia miejscowego np. za pomocą urządzenia The Wand
- CEJ** – **cemento-enamel junction** połączenie cementowo-szklawne
- CHMR** – **chemomechanical removal** usuwanie (próchnicy) za pomocą preparatów chemicznych oraz preparacji mechanicznej
- ChX** – **chlorhexidine** chlorheksydyna
- C/I** – **contraindications** przeciwwskazania
- CLD** – **Certainly Lethal Dose** pewna dawka śmiertelna
- CRA** – **caries risk assessment** ocena ryzyka próchnicy
- CT** – **computed tomography** tomografia komputerowa
- CU** – **check-up** wizyta, badanie kontrolne
- DMFS** – **decayed, missing, filled surfaces** wskaźnik określający powierzchnie zębów z próchnicą, utracone, wypełnione
- DMFT** – **decayed, missing, filled teeth** wskaźnik określający zęby z próchnicą, utracone, wypełnione
- DPT** – **dental panoramic tomogram** pantomogram dentystyczny
- EBD** – **Evidence-Based Dentistry** dentystyka oparta na dowodach (naukowych)
- ECC** – **early childhood caries** próchnica uzębienia mlecznego u dzieci
- EDJ** – **enamel-dentin junction** połączenie szklawno-zębinowe
- EDTA** – **ethylene diamine tetraacetic acid** kwas etyleno-diamino-tetraoctowy
- EO** – **extraoral** zewnątrzustny
- FOTI** – **fibreoptic transillumination** prześwietlanie tkanek zębów za pomocą techniki światła zimnego w celu wykonania diagnostyki próchnicowej
- F/S** – **fissure sealant** lak
- GA** – **general anaesthesia** znieczulenie ogólne
- GI** – **glass-ionomer cement** cement szklano-jonomerowy
- HA** – **hydroxyapatite** hydroksyapatyt
- IDB** – **inferior dental block** znieczulenie przewodowe nerwu żębodołowego dolnego
- IE** – **Infective Endocarditis** infekcyjne zapalenie wsierdza
- IgA** – **immunoglobulin A** immunoglobulina, przeciwciało typu A (występujące w ślinie)
- ILA** – **intraoraligamentary anaesthesia** znieczulenie śródwędzadłowe
- IO** – **intraoral** wewnątrzustny
- IV** – **intravenous** dożylny
- LA** – **local anaesthesia** znieczulenie miejscowe
- MH** – **medical history** wywiad lekarski
- MIH** – **Molar Incisor Hypopimineralization** zaburzenie rozwojowe dotyczące szklawa/zębiny stałych zębów siecznych oraz trzonowych
- MIP** – **minimally invasive preparation** opracowanie minimalnie inwazyjne
- MTA** – **mineral trioxide aggregate** materiał biogodny stosowany m.in. do pokrycia bezpośredniego, pulpotomii przyżyciowej oraz wypełniania kanałów korzeniowych
- NAD** – **nothing abnormal detected** nic nietypowego nie wykryto (w badaniu klinicznym)
- NaF** – **sodium fluorat** fluorok sodu
- NAI** – **non-accidental injury** uszkodzenie mechaniczne niezwiązane z urazem
- NICE** – **National Institute of Clinical Excellence** Narodowy Instytut Doskonałości Klinicznej (UK)
- NSAIDs** – **non-steroidal anti-inflammatory drugs** niesteroidowe leki przeciwzapalne
- O/E** – **on examination** w badaniu, podczas badania (raport, notatki kliniczne)
- OHI** – **Oral Hygiene Instruction** instruktaż higieny jamy ustnej lub **Oral Hygiene Index** wskaźnik higieny jamy ustnej
- OPT** – **orthopantomogram** ortopantogram, zdjęcie pantomograficzne

CONSERVATIVE DENTISTRY

OTC – **over-the-counter** bez recepty

PLD – **potentially lethal dose** dawka potencjalnie śmiertelna

PMRC – **polyacid-modified resin composite** materiał na bazie żywicy modyfikowany kwasem (kompomer)

PRR – **preventive resin restoration** wypełnienie zapobiegawcze z użyciem materiału na bazie żywicy

Px – **prescription** recepta, przepisanie recepty

RA – **relative analgesia** „względna” analgezja; odpowiednik sedacji wziewnej

RC – **root caries** próchnica korzenia

RCCT – **randomised controlled clinical trial** randomizowane kliniczne badanie kontrolowane

RMGIC – **resin-modified glass-ionomer cement** modyfikowany żywicą cement szklano-jonomerowy

SF – **sugar-free** wolny od cukru, pozbawiony cukru

SS – **stainless steel** nierdzewny

STD – **safely tolerated dose** bezpieczna, tolerowana dawka, np. fluoru

TF – **topical fluoride** fluor aplikowany miejscowo

TM – **transmucosal** przezśluzówkowy, np. sedacja donosowa

US – **ultrasounds** ultradźwięki

ZnOE – **zinc-oxide eugenol**

Alphabetical Polish Index

A

adhezja, przyleganie adhesion
adhezyjny adhesive
allogeniczny allogenic
amalgamat amalgam
anatomiczny anatomical
anksjoliza anxiolysis
anomalia anomaly
antybakteryjny antibacterial
apatyt apatite
apeksogeneza apexogenesis
apeksyfikacja apexification
atrycja attrition
audyt audit
augmentacja augmentation
autogenny autogenous

B

badanie examination
badanie kliniczne clinical examination
bakterie bacteria
bezpośrednia odbudowa direct restoration
bezpośrednie pokrycie miazgi direct pulp cap
biofilm biofilm
biokompatybilność biocompatibility
biopsja biopsy
blaszka lamina
blona membrane
blona śluzowa mucous membrane
ból pain
bruksizm bruxism
bruzda, szczelina fissure
brzeg (przy)szyjkowy cervical margin
brzeg szkliwa enamel margin

C

cement cementum
cement tymczasowy temporary cement
ceramiczny ceramic
czynnik odwracający, znoszący nadwrażliwość
desensitising agent
czynnik predysponujący predisposing factor

D

demineralizacja, odwapnienie demineralization
diagnoza różnicowa differential diagnosis
diastema diastema
dieta diet

dwuguzkowy bicuspid
dystalny distal
dziąsło gingiva

E

efekt przeciwbólowy analgesia
efekt uboczny side effect
eksfoliacja exfoliation
erozja erosion
estetyka aesthetics
etiologia aetiology

F

fluor fluoride
fluorkowanie wody (pitnej) water fluoridation
fluoroapatyt fluorapatite
fluoroza fluorosis
formówka matrix band
fosforan phosphate

G

gruczoł ślinowy salivary gland
guzek cusp
guzkowy cuspid

H

hemisekcja hemisection
hydroksyapatyt hydroxyapatite

I

infiltracja infiltration

J

jama ustna oral cavity
jednostronny unilateral
językowy lingual

K

kamień calculus
kanaliki zębinowe dentinal tubules
kanal canal
kanal korzeniowy root canal
kariogenny, próchnicotwórczy cariogenic
kiretaż curettage
klasyfikacja classification
kliniczny clinical
klin międzyzębowy wedge
koferdam rubber dam
komposer compomer
kompozyt composite